

Rynek pracowniczych programów emerytalnych (ppe) w 2005 roku.

Spis treści

Wstęp.....	2
Struktura rynku wg form pracowniczych programów emerytalnych.....	4
Uczestnicy ppe.	6
Składki.....	8
Wyплаты i wypłaty transferowe.....	11
Instytucje finansowe zarządzające środkami zgromadzonymi w ramach ppe.	12
Aktywa zgromadzone w ramach ppe.....	13
Podsumowanie	15

Wstęp.

Pracownicze programy emerytalne stanowią dobrowolną część systemu zabezpieczenia emerytalnego, w której pracodawca tworzący program finansuje i odprowadza do wybranej instytucji finansowej składki podstawowe na rzecz pracowników, którzy przystąpili do ppe, natomiast pracownicy mają możliwość zadeklarowania i wnoszenia z własnych środków składek dodatkowych.

W 2005 roku nastąpił dynamiczny wzrost liczby zarejestrowanych programów emerytalnych, liczby uczestników ppe, wartości składek wpłacanych do III filaru oraz zgromadzonych w jego ramach aktywów. W głównej mierze było to spowodowane zmianami przepisów ustawy o pracowniczych programach emerytalnych oraz przekształcaniem grupowych form gromadzenia środków na cele emerytalne w ppe. 461 spośród **597 nowych programów zarejestrowanych w 2005 roku** stanowiło przekształcenie „grupówki” w ppe.

Na dzień 31 grudnia 2005 roku w rejestrze pracowniczych programów emerytalnych wpisanych było **906 funkcjonujących ppe prowadzonych przez 947 pracodawców** (niektóre ppe mają charakter międzyzakładowy i skupiają więcej niż jednego pracodawcę), co oznacza wzrost liczby programów o ponad 160% w porównaniu do końca 2004 roku. Najwięcej nowych programów zarejestrowano w formie umowy grupowego ubezpieczenia z zakładem ubezpieczeń z ubezpieczeniowych funduszem kapitałowym.

Na podstawie danych zebranych przez Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych można stwierdzić, iż **pracownicy wykazują duże zainteresowanie uczestnictwem w ppe** – w skali całego rynku ponad 70% pracowników zatrudnionych u pracodawców prowadzących ppe, podjęło decyzję o przystąpieniu do programu i gromadzeniu dodatkowych oszczędności na cele emerytalne.

Liczba uczestników w programach emerytalnych na koniec 2005 roku wyniosła ponad 260 tys. osób (co oznacza wzrost o ponad 100% w porównaniu do roku 2004), z czego 231 tys. posiadało status czynny, tzn. odprowadzało w 2005 roku składki do programu. Prawie 20 tys. osób zasila swoje rachunki w ppe dodatkowymi środkami własnymi (oprócz składek odprowadzanych przez pracodawcę).

Wartość składek odprowadzonych w ramach ppe w 2005 roku osiągnęła poziom ponad 0,4 mld zł (w 2004 roku było to prawie 268 mln zł), a dodatkowo do ppe w 2005 roku wniesione zostało ponad 285 mln zł środków z przekształconych „grupówek”.

Wg danych zgromadzonych przez Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych **wartość aktywów zgromadzonych w ramach ppe na koniec 2005 roku osiągnęła poziom prawie 1,7 mld zł** w porównaniu do 919 mln zł na koniec roku poprzedniego.

Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych UKNUIFE

Rynek pracowniczych programów emerytalnych w 2005 roku.

Wybrane dane nt. rynku pracowniczych programów emerytalnych w latach 1999-2005 prezentuje poniższa tabela.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczba funkcjonujących programów, w tym:	3	29	150	182	207	342	906
- w formie PFE	0	2	77	79	51	47	25
- w formie FI	3	23	56	70	74	93	174
- w formie ZU	0	4	17	33	82	202	707
Liczba uczestników ppe ogółem (w tys.), w tym:	0,03	5,39	55,27	81,22	96,48	129,09	260,25
- w formie PFE	0,00	0,93	29,90	49,30	53,38	51,53	61,66
- w formie FI	0,03	4,05	19,30	23,70	29,46	51,49	88,77
- w formie ZU	0,00	0,41	6,07	8,22	13,63	26,06	109,82
Liczba uczestników czynnych - odprowadzających składki do ppe (w tys.)	0,03	5,25	53,00	64,44	77,21	105,57	231,32
Liczba uczestników wpłacających dobrowolne składki dodatkowe (w tys.)	0,00	0,06	3,96	5,07	8,58	12,14	19,00
Wartość składek podstawowych wpłaconych w roku (w mln zł)	0,03	4,50	68,68	195,93	211,08	255,95	397,80*
Wartość składek dodatkowych wpłaconych w roku (w mln zł)	0,00	0,05	2,02	6,51	12,19	11,66	15,83
Wartość aktywów zgromadzonych w ppe na koniec każdego roku (w mln zł)	0,03	4,73	71,23	279,83	526,97	919,45	1 695,47

*kwota ta nie obejmuje ponad 285 mln zł wniesionych dodatkowo do ppe w 2005 roku, a pochodzących z grupowych form gromadzenia oszczędności na cele emerytalne przekształcanych w pracownicze programy emerytalne w 2005 roku

W 2005 roku **rozpoczął** również **działalność piąty na rynku** (obok PFE Telekomunikacji Polskiej, PFE „Nowy Świat”, PFE Nestle Polska, PFE Unilever Polska) **pracowniczy fundusz emerytalny „Słoneczna Jesień”** zarządzany przez Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne PZU S.A.

Dynamiczny wzrost rynku ppe w 2005 roku był bezpośrednio spowodowany zmianą przepisów ustawy o pracowniczych programach emerytalnych, które przewidywały, iż pracodawcy oferujący swoim pracownikom grupowe formy gromadzenia środków na cele emerytalne inne niż ppe, stracą prawo zwolnienia środków wpłaconych na rzecz pracowników z obowiązkowych obciążeń składkami na ubezpieczenia społeczne. Ustawodawca przewidział możliwość przekształcania dotychczasowych „grupówek” w ppe do 31 grudnia 2005 roku. Pracodawcy, którzy zarejestrują pracowniczy program emerytalny nie będą zobowiązani odprowadzać składek na ubezpieczenia społeczne od składek podstawowych wpłaconych na rzecz pracowników w ramach ppe. Zmianami wprowadzonymi przy okazji zmiany ustawy o ppe jest również możliwość zawieszenia prowadzenia programu w przypadku trudnej sytuacji ekonomicznej pracodawcy, ograniczenia wysokości składek oraz wycofania się z prowadzenia ppe w wyniku zawarcia porozumienia w takiej sprawie między pracodawcą i pracownikami.

W 2005 roku tylko 136 na 597 zarejestrowanych programów zostało utworzonych przez pracodawców, którzy nie przekształcali „grupówki”. Z tego też powodu można się spodziewać, iż ponadprzeciętna dynamika rynku ppe w 2005 roku miała charakter jednorazowy i w przyszłych latach zainteresowanie pracodawców uruchamianiem programów emerytalnych dla swoich pracowników może być znacznie mniejsze. Pozytywnym czynnikiem wpływającym na ten rynek w przyszłości może być poprawa sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza niedobór specjalistów, wówczas ppe może stać się dla pracodawcy atrakcyjnym czynnikiem motywującym i zatrzymującym wartościowych pracowników w firmie.

Dane będące podstawą niniejszego opracowania zostały uzyskane na podstawie informacji przekazanych do organu nadzoru przez pracodawców prowadzących ppe w ramach wypełniania obowiązków informacyjnych oraz danych uzyskanych w odpowiedzi na prośbę Departamentu Nadzoru Funduszy Emerytalnych od instytucji finansowych zarządzających oszczędnościami w ramach III filaru (tj. pracowniczych funduszy emerytalnych, funduszy inwestycyjnych oraz zakładów ubezpieczeń).

Struktura rynku wg form pracowniczych programów emerytalnych.

Pracownicze programy emerytalne mogą być obecnie prowadzone, zgodnie z przepisami ustawy o pracowniczych programach emerytalnych, w jednej z czterech form:

- 1) pracowniczego funduszu emerytalnego (**zwany dalej PFE**),
- 2) umowy o wnoszenie przez pracodawcę składek pracowników do funduszu inwestycyjnego (**zwany dalej FI**),
- 3) umowy grupowego ubezpieczenia na życie pracowników z zakładem ubezpieczeń w formie grupowego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (**zwany dalej ZU**),
- 4) zarządzania zagranicznego (**zwany dalej ZZ**).

Do dnia 31 grudnia 2005 roku **nie został zarejestrowany żaden program w formie zarządzania zagranicznego.**

Środkami w ramach ppe na koniec 2005 roku zarządzało 27 instytucji finansowych, w tym 13 towarzystw funduszy inwestycyjnych w ramach swoich funduszy inwestycyjnych, 9 zakładów ubezpieczeń oraz 5 pracowniczych funduszy emerytalnych.

Na koniec 2005 roku w rejestrze pracowniczych programów emerytalnych wpisane było 906 funkcjonujących programów prowadzonych przez 947 pracodawców. W 2005 roku nastąpił wzrost ogólnej liczby programów o ponad 160% (z 342 do 906 na koniec 2005 roku). W 2005 roku wydano 597 decyzji o wpisie pracowniczego programu do rejestru, z czego dla ponad 500 ppe jako zarządzającego pracodawcy z pracownikami wybrali zakład ubezpieczeń, a tylko dwóch pracodawców pracowniczy fundusz emerytalny. W 2005 roku wykreślono z rejestru 33 programy.

Biorąc pod uwagę liczbę programów obecnie dominującą formą jest ZU, ppe w tej formie stanowią 78% wszystkich zarejestrowanych programów, podczas gdy 19% wybrało fundusze inwestycyjne

Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych UKNUIFE

Rynek pracowniczych programów emerytalnych w 2005 roku.

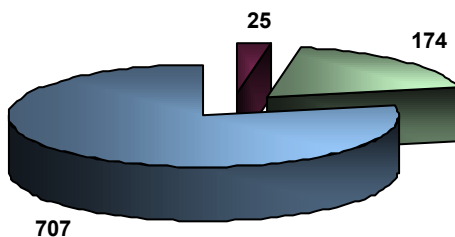
zarządzane przez TFI. W 2003 roku znacząco spadła liczba programów w formie PFE, co wynikało z wykreślenia programów w tej formie.

W opinii Departamentu Nadzoru Funduszy Emerytalnych najlepszymi miarami rozwoju rynku ppe są jednak wielkości liczby uczestników ppe oraz kwoty odprowadzanych składek i zgromadzonych aktywów.

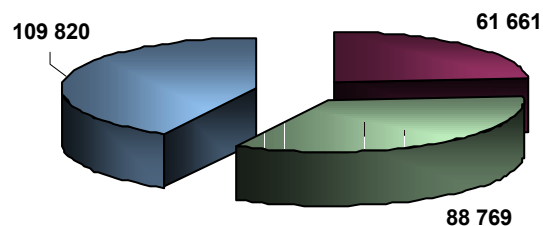
Na koniec 2005 roku 42% uczestników odprowadzało składki do zakładu ubezpieczeń, 34% do funduszy inwestycyjnych. W 2005 roku najwięcej składek zostało doprowadzonych do funduszy inwestycyjnych, była to kwota ponad 175 mln zł, podczas gdy do pracowniczych funduszy emerytalnych odprowadzono około 126 mln zł składek, a do zakładów ubezpieczeń około 112 mln zł. Jednocześnie 40% aktywów w ramach ppe było zgromadzone w funduszach inwestycyjnych, 35% w pracowniczych funduszach emerytalnych.

Poniższe wykresy przedstawiają strukturę rynku pracowniczych programów emerytalnych w zależności od formy ppe według liczby zarejestrowanych programów, liczby uczestników oraz wartości aktywów na koniec 2005 roku.

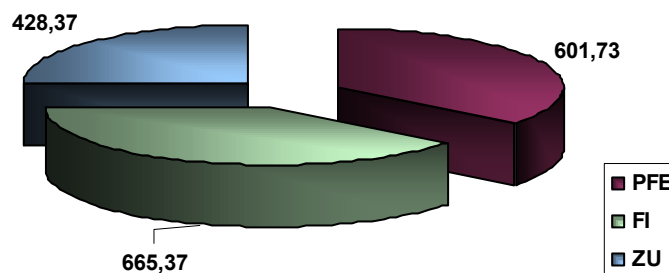
Liczba funkcjonujących programów w poszczególnych formach na koniec 2005 r.

Liczba uczestników ppe w poszczególnych formach programów wg stanu na koniec 2005 roku

Wartość aktywów zgromadzonych w ppe w poszczególnych formach na koniec 2005 roku (w mln zł)

Powyższe dane wskazują również, iż programy w formie ZU skupiają najmniejszych pracodawców, największe są natomiast programy w formie PFE. Średnia liczba uczestników ppe w formie PFE to na

koniec 2005 roku prawie 1,8 tys. osób, podczas gdy w formie ZU było to około 150 osób, a w formie FI 450 osób.

Jednocześnie, opierając się na danych z lat poprzednich, można zauważyć stopniowy powolny spadek udziału w rynku ppe w formie PFE mierzony liczbą uczestników oraz wartością odprowadzanych składek, a wzrost znaczenia funduszy inwestycyjnych i zakładów ubezpieczeń jako zarządzających oszczędnościami w ramach III filara.

Uczestnicy ppe.

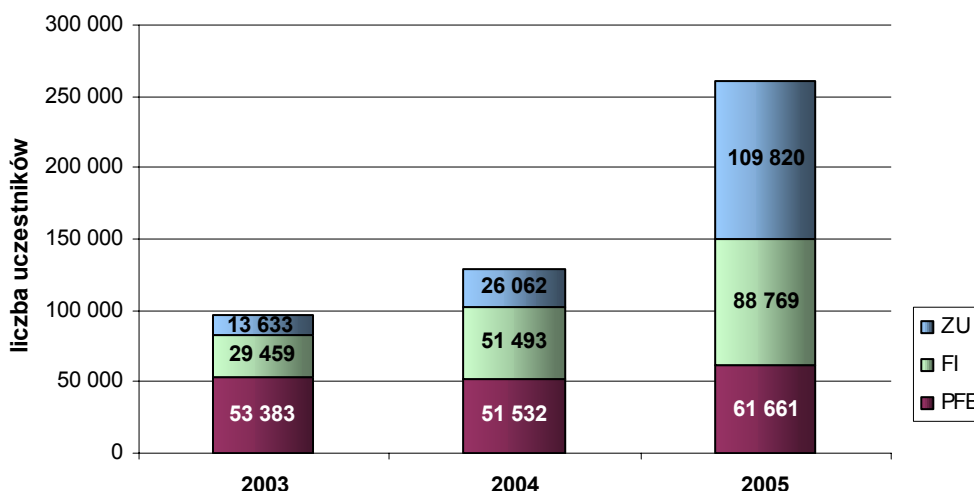
Liczba uczestników ppe w 2005 roku wzrosła o ponad 100% w porównaniu do roku poprzedniego i wyniosła na 31 grudnia 2005 roku około 260 tys. osób. Analiza danych przekazanych przez pracodawców i instytucje zarządzające pokazuje, iż składki są odprowadzane za ponad 231 tys. uczestników ppe, pozostali natomiast mają zgromadzone środki w ramach ppe, składki nie są obecnie odprowadzane, jednak nie nastąpiła jeszcze wypłata środków. Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, iż prawie 89% uczestników czynnie uczestniczy w oferowanych przez pracodawców programach emerytalnych. Obecność nieskładkujących uczestników programów emerytalnych jest wynikiem m.in. faktu, iż w przypadku zmiany pracodawcy przez uczestnika ppe na pracodawcę, który nie prowadzi ppe, środki pozostają w programie do momentu ich wypłaty (możliwość wypłaty jest uwarunkowana zrealizowaniem się przesłanek ustawowych) lub wypłaty transferowej (na IKE lub do innego ppe), a do programu nie są wnoszone nowe składki. Dodatkowo należy wspomnieć, iż przepisy ustawy o indywidualnych kontach emerytalnych i ustawy o ppe dopuszczają dokonanie wypłaty transferowej z ppe na indywidualne konto emerytalne w przypadku ustania zatrudnienia uczestnika u pracodawcy prowadzącego ppe. Z danych posiadanych przez DNF wynika, iż w 2005 roku z takiej możliwości skorzystało 1 628 osób, które wytransferowały z ppe na IKE środki o wartości prawie 10,5 mln zł (co oznacza średnio około 6,4 tys. zł na osobę)¹. Ograniczenie zjawiska biernego uczestnictwa w ppe jest również pochodną ustabilizowania się zatrudnienia u pracodawców prowadzących ppe, utrzymania zainteresowania pracowników uczestnictwem w ppe oraz wzrostu zainteresowania nowych pracodawców tworzeniem programów.

Wskaźnik uczestnictwa w ppe na 31 grudnia 2005 roku (rozumiany jako stosunek liczby uczestników, na rzecz których wnoszone są składki do programów do liczby osób zatrudnionych u pracodawców prowadzących ppe) wynosił ponad 70%, co oznacza, iż **w programach uczestniczy średnio 7 na 10 pracowników**, którym pracodawca zaoferował taką możliwość. Poziom tego wskaźnika jest zbliżony do wartości w latach poprzednich. Wskaźnik uczestnictwa może być traktowany jako jeden z mierników odzwierciedlających poziom zainteresowania pracowników uczestnictwem w III filarze, który w obliczu posiadanych danych można ocenić jako stosunkowo wysoki.

---

¹ źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Liczba uczestników w ppe ogółem w latach 2003-2005

Najbardziej dynamiczny przyrost liczby uczestników w 2005 roku nastąpił w ppe w formie ZU – wzrost z 26 tys. do prawie 110 tys. osób. W przypadku ppe w formie FI liczba uczestników zwiększyła się o 72% do prawie 89 tys. osób. Najwolniejszy wzrost (niespełna 20%) nastąpił w programach z PFE, co może wynikać m.in. z dodatkowych czynności, w porównaniu do innych form ppe, które muszą podjąć pracodawcy przed zarejestrowaniem programu (utworzenie nowego pracowniczego towarzystwa i funduszu emerytalnego lub też nabycie / objęcie akcji istniejącego pracowniczego towarzystwa emerytalnego). Z tego też powodu w 2005 roku zarejestrowano zaledwie 2 programy w formie pracowniczego funduszu emerytalnego.

Na koniec 2005 roku w 116 firmach prowadzących programy emerytalne nie przystąpili jeszcze do tych programów żaden uczestnicy (107 stanowiły programy zarejestrowane w IV kwartale 2005 roku, do których prawdopodobnie uczestnicy nie zdążyli przystąpić przed końcem 2005 roku).

Przeprowadzona analiza danych będących w posiadaniu Departamentu Nadzoru Funduszy Emerytalnych pokazuje, iż na koniec 2005 roku zaledwie **19 tys. uczestników ppe wnosilo składki dodatkowe**, co oznacza, że około 8% składających uczestników decyduje się oszczędzanie na emeryturę z własnych środków, przy czym można zauważyć spadek tego wskaźnika, który w latach 2003-2004 wynosił około 11%.

Zdecydowana większość (prawie 92%) uczestników gromadzi zatem w ramach ppe jedynie środki pochodzące ze składek podstawowych finansowanych przez pracodawcę, których wysokość określa zakładowa umowa emerytalna, przy czym nie mogą one stanowić więcej niż 7% wynagrodzenia będącego podstawą naliczania obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne. Największy odsetek uczestników wnosi składki dodatkowe w programach w formie FI i PFE (odpowiednio 11% i 10%), najmniejszy w ppe w formie ZU – niespełna 5,5%.

Na koniec 2005 roku w firmach 544 pracodawców prowadzących ppe żaden z uczestników nie zadeklarował ani nie wnosil składek dodatkowych.

Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych UKNUIFE

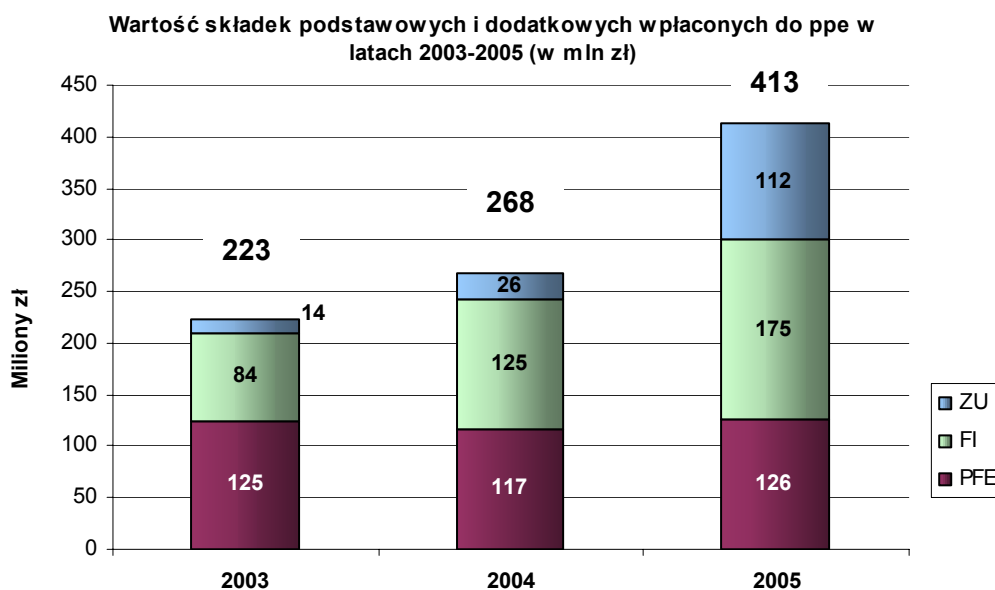
Rynek pracowniczych programów emerytalnych w 2005 roku.

Opisana powyżej sytuacja świadczy o wciąż niskiej świadomości dotyczącej konieczności gromadzenia dodatkowych środków na cele emerytalne wśród uczestników III filara. Dodatkowo taki stan rzeczy może wynikać częściowo z braku dodatkowych zachęt, szczególnie podatkowych, do gromadzenia oszczędności oraz z faktu, iż poziom wynagrodzenia uniemożliwia części osób przeznaczanie dodatkowych środków na przyszłą emeryturę.

Składki.

W 2005 roku w ramach ppe zostało odprowadzonych 413,5 mln zł z tytułu składek podstawowych i dodatkowych, co oznacza wzrost o prawie 55% w porównaniu do roku 2004.

Ponadto w 2005 roku do programów emerytalnych wniesione zostały środki o charakterze jednorazowym w kwocie ponad 285 mln zł związane z przekształcaniem form grupowego gromadzenia środków na cele emerytalne w pracownicze programy emerytalne wynikające z przepisów znowelizowanej ustawy o ppe. Środki te *de facto* zostały wpłacone przez pracodawców jeszcze w latach poprzednich i w związku ze zmienionymi przepisami prawa obecnie zostały jedynie inaczej zaklasyfikowane, już jako środki w ppe.

Zarówno w roku 2004 jak również w 2005 najwięcej składek zostało odprowadzonych do funduszy inwestycyjnych. Wartość składek wnoszonych do pracowniczych funduszy emerytalnych utrzymuje się od 2003 roku na zbliżonym poziomie około 120 mln zł. Największą dynamiką charakteryzowały się składki odprowadzane do zakładów ubezpieczeń – nastąpił wzrost ich wartości z 26 mln zł w 2004 roku do 112 mln zł w roku 2005. W analizowanym okresie nastąpiło odwrócenie struktury składek odprowadzanych do poszczególnych form ppe, dominującą pozycję utraciły pracownicze fundusze emerytalne, co wynika z faktu, iż programów w tej formie powstaje najmniej. Jednocześnie można się spodziewać pewnego wzrostu wartości składek odprowadzanych do pracowniczych funduszy

Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych UKNUIFE

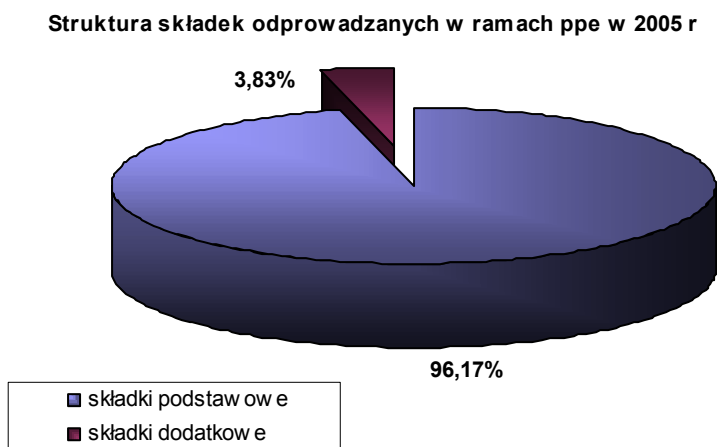
Rynek pracowniczych programów emerytalnych w 2005 roku.

w związku z rozpoczęciem działalności przez PFE „Słoneczna Jesień”, który ma szansę zostać drugim, a w dalszej przyszłości być może nawet pierwszym pod względem wielkości funduszem pracowniczym na rynku.

Składki podstawowe, opłacane przez pracodawców, wyniosły w 2005 roku prawie **398 mln zł** i stanowiły ponad 96% całkowitej sumy składek wniesionych w ramach ppe.

Uczestnicy ppe mają również możliwość wnoszenia ze środków własnych składek dodatkowych na konto w programie emerytalnym. Należy zwrócić uwagę, iż w przepisach prawa wprowadzono limit kwoty składek dodatkowych, które mogą zostać wpłacone do ppe – jest to trzykrotność limitu obowiązującego w IKE i w 2005 roku była to kwota 10 905 zł na osobę. **Składki dodatkowe**, wnoszone przez uczestników ze środków własnych w 2005 roku wyniosły około **15,8 mln zł**, co stanowiło niespełna 4% całkowitej kwoty składek, przy czym w porównaniu do lat poprzednich nastąpił spadek udziału składek dodatkowych w składkach ogółem odpowiednio z 5,46% i 4,36% w latach 2003 i 2004. Jednocześnie z danych posiadanych przez DNF wynika, że w IV kwartale 2005 roku w 544 programach uczestnicy nie odprowadzali żadnych składek dodatkowych, co stanowi ponad połowę wszystkich funkcjonujących ppe na rynku.

Można wnioskować, że spadek udziału wnoszonych składek dodatkowych w składkach ogółem jest wynikiem spadku liczby uczestników wnoszących składki dodatkowe w odniesieniu do liczby uczestników składających.

Przeprowadzona analiza danych za 2005 rok wskazuje, iż średnia roczna składka podstawowa odprowadzana na uczestnika ppe wynosiła w tym okresie około 2 445 zł w skali całego rynku, natomiast roczna składka dodatkowa około 1 042 zł na uczestnika wnoszącego składki dodatkowe. Wartość średniej składki w poszczególnych formach prezentuje poniższa tabela.

Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych UKNUIFE

Rynek pracowniczych programów emerytalnych w 2005 roku.

	średnia roczna składka podstawowa (w zł)		średnia roczna składka dodatkowa (w zł)	
	2004	2005	2004	2005
PFE	3 434	3 396	1 364	1 638
FI	2 699	2 631	993	946
ZU	1 263	1 726	507	536
Rynek ppe	2 705	2 445	1 025	1 042

Najwyższe średnie składki, zarówno podstawowe jak również dodatkowe, odprowadzane są do pracowniczych funduszy emerytalnych i funduszy inwestycyjnych. W tych dwóch formach kształtowały się na poziomie zbliżonym do roku 2004. Z drugiej strony średnia składka podstawowa odprowadzana do zakładów ubezpieczeń jest wyraźnie niższa, pomimo najszybszego wzrostu w 2005 roku. Jednocześnie to właśnie do ppe w formie ZU w roku 2005 przystąpiło najwięcej osób, co spowodowało obniżenie w 2005 roku średniej składki podstawowej przypadającej na uczestnika ppe w skali całego rynku w porównaniu do roku 2004.

W przypadku średnich składek dodatkowych pozostawały one na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego, przy czym są o ponad połowę niższe niż średnie roczne składki podstawowe.

Z danych zawartych w rejestrze pracowniczych programów emerytalnych wynika, iż w przypadku prawie 630 ppe określono wysokość składki podstawowej finansowanej przez pracodawcę jako procent wynagrodzenia, z tego w prawie 260 programach jest to maksymalny dopuszczony przez przepisy ustawy o ppe poziom 7%. W przypadku kwotowego określenia maksymalnej wysokości składki, w przypadku 86% programów składkę określono w przedziale 30-100 zł miesięcznie.

Na rzecz ponad 191 tys. uczestników ppe (tj. prawie 83% w skali rynku) pracodawcy odprowadzają składkę określoną procentowo od wynagrodzenia, z czego dla ponad 93,5 tys. osób jest to 7% wartości wynagrodzenia. Najwyższe procentowo są składki odprowadzane do pracowniczych funduszy emerytalnych. Najniższa na rynku składka określona jako procent wynagrodzenia wynosi 0,5% (w 1 ppe, dotyczy 21 uczestników) i 1% u 6 pracodawców (prawie 1450 osób).

Składki określone kwotowo są najczęściej wybierane przez pracodawców odprowadzających składki do zakładów ubezpieczeń, na rzecz 35,3 tys. osób składka taka nie przekracza 100 zł miesięcznie, w tym na rzecz 13,3 tys. osób wynosi do 50 zł w skali miesiąca. Najniższa kwotowa składka na rynku to 10 zł, najwyższa 300 zł w skali miesiąca, przy czym w przypadku składek kwotowych należy pamiętać, iż nie mogą one przekroczyć 7% wartości wynagrodzenia uczestnika.

Szczegółowe informacje na temat limitu składek w poszczególnych formach ppe (wyrażone liczbą uczestników na rzecz których na koniec 2005 roku były odprowadzane składki) przedstawia poniższa tabela.

Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych UKNUIFE

Rynek pracowniczych programów emerytalnych w 2005 roku.

Liczba uczestników ppe w zależności od wysokości składki podstawowej określonej w danym ppe (w tys. osób)

	PFE	FI	ZU	Rynek ppe
Procentowe określenie składki podstawowej	42,91	75,27	73,39	191,57
poniżej 2% wynagrodzenia	0,00	1,14	1,06	2,20
2% - 3,99% wynagrodzenia	2,57	18,35	15,68	36,59
4% - 6,99% wynagrodzenia	0,56	22,28	36,17	59,01
7% wynagrodzenia	39,79	33,50	20,48	93,76
Kwotowe określenie składki podstawowej	0,00	0,69	39,06	39,75
do 50 zł miesięcznie	0,00	0,04	13,31	13,34
50,01 - 100,00 zł miesięcznie	0,00	0,31	22,02	22,33
100,01 - 200,00 zł miesięcznie	0,00	0,35	3,44	3,79
powyżej 200 zł miesięcznie	0,00	0,00	0,29	0,29

W 2005 roku jeden pracodawca skorzystał z przysługującego mu prawa i dokonał jednostronnego zawieszenia odprowadzania składek podstawowych do ppe na okres 3 miesięcy od czerwca do sierpnia 2005 roku.

Wyплаты i wypłaty transferowe.

Z danych posiadanych przez DNF pozyskanych od instytucji finansowych wynika, iż w 2005 roku dokonano wypłat z ppe na rzecz osób uprawnionych lub uposażonych **na kwotę prawie 23,5 mln zł**. Wypłaty te dotyczyły około **3 tys. uczestników ppe**, co oznacza że średnia wartość wypłaconych środków wyniosła około 7,85 tys. zł na osobę. Najwięcej wypłat dokonano z funduszy inwestycyjnych (prawie 14 mln zł) i z pracowniczych funduszy emerytalnych (około 6,1 mln zł).

Przepisy znowelizowanej ustawy przewidują możliwość dokonania, po ustaniu zatrudnienia uczestnika u pracodawcy prowadzącego program, wypłaty transferowej z ppe do innego ppe lub też na indywidualne konto emerytalne.

W 2005 roku wypłaty transferowe na IKE wyniosły około 10,5 mln zł. Z możliwości tej skorzystało około 1 628 uczestników ppe. Transfery pomiędzy ppe mają ograniczony zasięg, co wynika z małej liczby funkcjonujących programów i niskiego prawdopodobieństwa zmiany pracodawcy na takiego, który prowadzi program emerytalny. Z tego też powodu wypłaty transferowe pomiędzy ppe to w większości transfery między firmami w grupie podmiotów powiązanych (najwięcej dokonano ich pomiędzy jednostkami Telekomunikacji Polskiej S.A., przy czym transfery te miały charakter wewnętrzny w ramach tego samego podmiotu zarządzającego – PFE Telekomunikacji Polskiej).

Instytucje finansowe zarządzające środkami zgromadzonymi w ramach ppe.

Fundusze inwestycyjne są instytucjami, do których w 2005 roku trafiło ponad 40% całkowitej kwoty składek odprowadzanych w ramach programów emerytalnych, podczas gdy w przypadku pracowniczych funduszy emerytalnych było to 30%. Podział ten jest zbliżony do udziału poszczególnych form ppe w rynku mierzonego wartością aktywów.

Oszczędnościami w ramach ppe na koniec 2005 roku zarządzało 27 instytucji finansowych, w tym 13 towarzystw funduszy inwestycyjnych w ramach swoich funduszy inwestycyjnych, 9 zakładów ubezpieczeń oraz 5 pracowniczych funduszy emerytalnych.

Do podmiotów o najwyższym udziale w całym rynku ppe (mierzonym wartością środków zarządzanych w ramach ppe) należą: Pracowniczy Fundusz Emerytalny Telekomunikacji Polskiej (27%), TFI Banku Handlowego S.A. (prawie 14,5%), PZU ŻYCIE S.A. (prawie 12%) oraz DWS Polska TFI S.A. (ponad 10%). Aktywa w ramach ppe, powyżej 100 mln zł, oprócz wymienionych wyżej instytucji, zostały zgromadzone w PFE „Nowy Świat” oraz Commercial Union Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. Jednocześnie, co pokazuje poniższa tabela, 14 instytucji finansowych posiada udział w rynku ppe poniżej 1%.

Wartość środków zgromadzonych w ramach ppe w poszczególnych instytucjach finansowych wg stanu na 31 grudnia 2004 i 31 grudnia 2005 roku.

Nazwa instytucji finansowej	Wartość środków na koniec 2004 r. (w mln zł)	Wartość środków na koniec 2005 r. (w mln zł)	Udział w rynku ppe (koniec 2005 r.)
Pracowniczy Fundusz Emerytalny Telekomunikacji Polskiej	329,66	461,09	27,20%
Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Banku Handlowego S.A.	184,06	245,65	14,49%
PZU ŻYCIE S.A.	26,38	199,72	11,78%
DWS Polska Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	142,71	174,46	10,29%
Pracowniczy Fundusz Emerytalny Nowy Świat S.A.	91,55	129,68	7,65%
COMMERCIAL UNION POLSKA - Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.	18,72	103,38	6,10%
GENERALI ŻYCIE Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.	25,04	96,29	5,68%
Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU S.A.	14,90	84,76	5,00%
ING Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	30,36	59,37	3,50%
Commercial Union Polska - Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	0,02	34,18	2,02%
BPH Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	19,72	29,21	1,72%
Pioneer Pekao Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	15,19	21,02	1,24%
Amplico Life Pierwsze Amerykańsko - Polskie Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie i Reasekuracji S.A.	5,09	20,66	1,22%
BZ WBK AIB Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	5,66	9,52	0,56%
Towarzystwo Ubezpieczeń Allianz Życie Polska S.A.	nd	4,63	0,27%
Pracowniczy Fundusz Emerytalny Nestle Polska S.A.	1,83	4,26	0,25%
SKARBIEC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	2,74	4,16	0,25%

Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych UKNUIFE

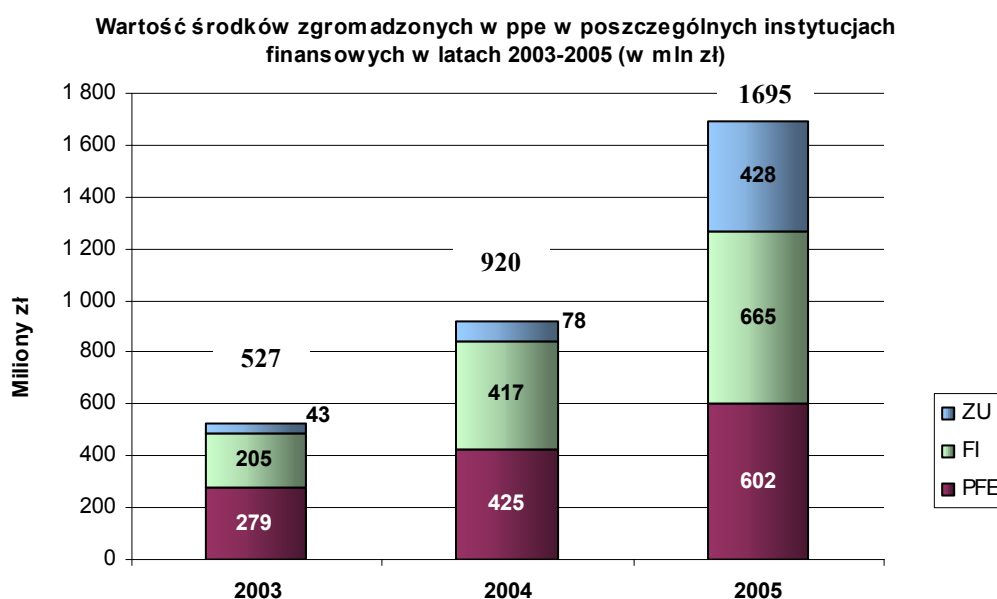
Rynek pracowniczych programów emerytalnych w 2005 roku.

Pracowniczy Fundusz Emerytalny Unilever Polska S.A.	1,60	3,85	0,23%
Pracowniczy Fundusz Emerytalny „Słoneczna Jesień”	nd	2,85	0,17%
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie WARTA S.A.	1,59	2,39	0,14%
KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	1,13	1,90	0,11%
SEB Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	0,64	1,00	0,06%
Sopockie Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie ERGO HESTIA S.A.	0,70	0,97	0,06%
Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.	nd	0,21	0,01%
AEGON Towarzystwo Ubezpieczeń na ŻYCIE S.A.	0,09	0,14	0,01%
Union Investment Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	0,06	0,09	0,01%
PKO Credit Suisse Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	nd	0,05	0,00%
SUMA	919,44	1 695,47	100,00%

W 2005 roku największy przyrost wartości aktywów związanych z programami emerytalnymi nastąpił w PZU Życie S.A. (ponad 173 mln zł), CU TUnŻ (prawie 85 mln zł), Generali Życie TU (71 mln zł) i PZU TFI S.A. (prawie 70 mln zł). Wynik osiągnięty przez PZU Życie S.A. to wynik bardzo intensywnej akcji przekształcania grupowych ubezpieczeń, w którym to segmencie firma ta jest liderem, w pracownicze programy emerytalne.

Aktywa zgromadzone w ramach ppe.

Na podstawie danych uzyskanych od instytucji finansowych zarządzających środkami gromadzonymi w pracowniczych programach emerytalnych można stwierdzić, iż na koniec 2005 roku wartość środków zgromadzonych w ramach ppe wyniosła prawie 1,7 mld zł, w porównaniu do 919 mln zł na koniec 2004 roku.

Na koniec 2005 roku zbliżona kwota oszczędności została zgromadzona w funduszach inwestycyjnych (665 mln zł) i funduszach emerytalnych (602 mln zł), jednak najszybszy, ponad 5-krotny wzrost,

Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych UKNUIFE

Rynek pracowniczych programów emerytalnych w 2005 roku.

w 2005 roku nastąpił w zakładach ubezpieczeń. W 2005 roku nastąpił dynamiczny wzrost wartości środków w ppe, co wynikało ze wzrostu liczby funkcjonujących programów w 2005 roku, transferu środków z grupowych form oszczędzania do ppe oraz bardzo dobrej koniunktury na rynku akcji. W ostatnich 3 latach udział w rynku ppe funduszy inwestycyjnych i pracowniczych funduszy emerytalnych był porównywalny.

Uczestnicy programów emerytalnych, w których instytucjami zarządzającymi są fundusze inwestycyjne i zakłady ubezpieczeń w większości przypadków mają możliwość dokonania wyboru i lokowania swoich składek w funduszach o zróżnicowanym poziomie ryzyka i odmiennej polityce inwestycyjnej. Z danych uzyskanych przez DNF na koniec 2005 roku wynika, iż uczestnicy programów emerytalnych wybierają przede wszystkim fundusze o umiarkowanym poziomie ryzyka (tj. fundusze stabilnego wzrostu), w których ulokowano ponad 40% środków w ramach ppe. Udział pracowniczych funduszy emerytalnych (35,5%) wynika z udziału programów w tej formie w rynku ppe (w tym wypadku środki uczestników są lokowane w jednym dostępnym funduszu pracowniczy, którego polityka inwestycyjna jest ograniczona zapisami ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych). 10% środków zostało ulokowanych w bardziej ryzykownych funduszach zrównoważonych, a jedynie 4% w funduszach obligacji i 3,3% w funduszach akcyjnych.

Preferencje w lokowaniu środków przez uczestników ppe wg stanu na koniec 2005 roku.

Rodzaj funduszu	Wartość środków na 31-12-2005	Udział %
fundusze stabilnego wzrostu	691 841 406,89	40,80%
pracownicze fundusze emerytalne*	601 849 704,09	35,50%
fundusze zrównoważone	164 094 087,44	9,68%
fundusze pozostałe lub brak danych	105 989 975,65	6,25%
fundusze obligacji	69 850 962,61	4,12%
fundusze akcyjne	55 714 078,34	3,29%
fundusze gwarantowane	4 026 038,68	0,24%
fundusze pieniężne	2 091 229,08	0,12%
fundusze dynamiczne	130 939,16	0,01%
Suma całkowita	1 695 588 421,94	100,00%

* dotyczy 5 pracowniczych funduszy emerytalnych działających na podstawie ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych

Systematycznie rośnie kwota środków zgromadzonych w ramach III filara na 1 uczestnika ppe, na koniec 2005 roku osiągnęła poziom ponad 8,7 tys. zł², w porównaniu do niespełna 8,2 tys. zł rok wcześniej. Stosunkowo niewielki wzrost średniej wartości rachunku to wynik przede wszystkim wysokiej dynamiki wzrostu rachunków uruchomionych w 2005 roku, na których dopiero wtedy rozpoczęto gromadzenie środków, co powoduje zniżenie średniej dla całego rynku. Najwyższą średnią wartość rachunku posiadają członkowie pracowniczych funduszy emerytalnych (ponad 10,6 tys. zł na uczestnika), najniższą w formie ZU (niespełna 6,3 tys. zł), w przypadku uczestników w formie FI jest to kwota około 9,5 tys. zł.

² średnia została wyliczona jako iloraz wartości środków w ramach ppe na koniec roku i średniej liczby uczestników z początku i końca roku

Departament Nadzoru Funduszy Emerytalnych UKNUIFE

Rynek pracowniczych programów emerytalnych w 2005 roku.

Można przewidywać, iż powyższe wielkości wynikają z tego, iż najbardziej stabilna jest liczba członków funduszy emerytalnych (w 2005 roku ich liczba zmieniła się w najmniejszym stopniu w porównaniu do innych form ppe).

Najniższa średnia wartość rachunku w formie ZU to wynik przede wszystkim relatywnie krótszego, w porównaniu do innych form ppe, okresu funkcjonowania tych programów.

Zestawienie środków zgromadzonych na osobę w ramach II i III filara w latach 2003-2005.

	2003-12-31	2004-12-31	2005-12-31
Szacowane środki w ramach ppe na uczestnika (w zł)*	5 931	8 152	8 710
Wartość aktywów netto na członka OFE (w zł)**	4 634	6 054	7 792

* obliczone jako iloraz wartości środków w ramach ppe oraz liczby uczestników ppe (biernych i czynnych)

** obliczone jako iloraz wartości aktywów netto OFE oraz średniej liczby rachunków (początek i koniec roku), na które wpływały składki

Analiza danych zaprezentowanych w powyższej tabeli wskazuje, iż wartość środków zgromadzonych na 1 osobę w ramach ppe jest nieznacznie wyższa niż wartość aktywów netto na 1 uczestnika OFE.

Podsumowanie

W 2005 roku można było obserwować dynamiczny wzrost liczby rejestrowanych i funkcjonujących programów emerytalnych, a co się z tym wiąże również wzrost liczby osób gromadzących oszczędności w ppe, wartości odprowadzanych składek i wartości aktywów w ramach ppe. Sytuacja taka nie była niestety wynikiem intensywnego wzrostu zainteresowania pracodawców tworzeniem programów dla swoich pracowników. W głównej mierze wiązała się ona z wprowadzonymi regulacjami ustawowymi, które powodowały obciążenie składkami na ubezpieczenia społeczne dodatkowych świadczeń na rzecz pracowników w przypadku nie przekształcenia grupowych form gromadzenia środków na cele emerytalne w program emerytalny. Dynamiczny wzrost rynku ppe w 2005 roku miał zatem w dużej mierze charakter jednorazowy. Z tego też powodu w kolejnych latach trudno spodziewać się tak wysokiej dynamiki rozwoju tego rynku. Trzeba też zwrócić uwagę iż, pomijając opisane wyżej przypadki przekształceń, programy emerytalne są najczęściej tworzone w firmach, w których mocną pozycję posiadają związki zawodowe oraz w korporacjach międzynarodowych, w których dodatkowe zabezpieczenie emerytalne pracowników jest pewnym standardem globalnej polityki zatrudnienia.

Pozytywnym zjawiskiem jest jednak objęcie w 2005 roku III filarem kolejnych 130 tys. nowych osób oraz rozpoczęcie działalności przez piąty na rynku pracowniczy fundusz emerytalny, co zwiększa możliwości wyboru przez pracodawców programu emerytalnego w tej formie.

Na koniec 2005 roku w ppe uczestniczyło około 260 tys. osób (z czego 230 tys. czynnie), a wartość zgromadzonych aktywów wyniosła około 1,7 mld zł, co trudno ocenić jako satysfakcjonujący wynik po 6 latach funkcjonowania tego rynku. Dla porównania na koniec 2005 roku na IKE zgromadzono prawie 690 mln zł na 427,9 tys. kont (należy podkreślić, że IKE funkcjonują od września 2004 roku). W obowiązkowym II filarze czyli otwartych funduszach emerytalnych uczestniczy ponad 12 mln osób, a wartość zgromadzonych aktywów na koniec 2005 roku przekroczyła 86 mld zł.

W tym kontekście trudno uznać pracownicze programy emerytalne za istotne uzupełnienie przyszłych świadczeń emerytalnych w skali całego kraju.

Obecnie widoczne jest, iż zwolnienie od zysków kapitałowych oszczędności zgromadzonych w ppe, możliwość odniesienia przez pracodawców składek podstawowych i innych wydatków poniesionych w związku z oferowaniem programu w koszty uzyskania przychodu oraz zwolnienie składek płaconych przez pracodawcę od obowiązku naliczania i odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne, nie są wystarczającymi zachętami do tworzenia pracowniczych programów emerytalnych przez szerokie grono pracodawców.

Z tego też powodu należy rozważyć podjęcie, w konsultacji z samymi zainteresowanymi, działań zmierzających do uatrakcyjnienia i uproszczenia pracowniczych programów emerytalnych, a także zwiększających świadomość społeczeństwa dotyczącą konieczności gromadzenia dodatkowych środków na przyszłą emeryturę. Stworzenie dodatkowych zachęt dla pracodawców i pracowników mogłoby sprzyjać rozwojowi rynku ppe, co umożliwiłoby gromadzenie dodatkowych środków na przyszłą emeryturę większej liczbie osób.

Z drugiej strony można również przewidywać, iż w przyszłości poprawiająca się stopniowo sytuacja gospodarcza i sytuacja na rynku pracy może skłonić większą liczbę pracodawców do tworzenia ppe dla swoich pracowników w szczególności program emerytalny może być atrakcyjnym czynnikiem motywującym i zatrzymującym wartościowych pracowników w firmie.